

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. -Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VIII

Barcelona 28 Novembre de 1914

Núm. 369

SUMARI

L'agressió, per B.

El catolicisme i l'esperit francès,
per J. DE CAMPS I ARBOIX.

Notes que les agències telegràfi-
ques no circularàn mai, per L'HOM-
ME D'AVUI.

Hospitals psiquiàtics urbans, per
JOAN ALZINA I MELIS.

«La Merla i altres cants». Llibre de
poesies d'En Josep Lleonart, per
ALEXANDRE PLANA.

Expansions.-La Dameta que parla
i es venta, per F. LLIURAT.

Beethoven, (als amics de la Sala
que duia el seu nom), per JOAN AL-
COVER I MASPONS.

De l'Obrer, per LLUIS BERTRAN I PIJOAN.
Lletra XII, per JOSEP LLEONART.

De la premsa

Las dos Morales, per GABRIEL ALOMAR.

Els socialistes i la guerra, per R.

Aclarint la situació, per LLUIS DURÁN
I VENTOSA.

Avui callaré vostre nom - A l'amic
insigne que fa les noces d'ar-
gent, per JOSEP CARNER.

Informació

Per la Zona Neutral.

Llibre nou

LA MERLA

per JOSEP LLEONART

Biblioteca "Illes d'Or"

L'agressió

El bon són, i el silenci d'aquell dolç fer no-rès, només que procurant per la propia comoditat de la política espanyola, han estat tot d'un plegat remoguts; i el còs tebi i esllanguit s'és vist forçat a deixar la voluptuosa calentoreta del repòs, i llençar-se al carrer, amb robes primes i tot.

Això, realment, fa l'efecte d'una agressió; la més noble, però, i digna de lloança per aquell qui avaluï l'activitat en principi fonamental de l'existència en quan tal i en quan perfeccionable. Contra l'ensopiment que volgué fer prevaldre, amb l'us de mijans, qui sempre són ben guardadets i perfumats en la rebotiga dels governs convencionals; contra les sordines ben alimentades i contra l'estàtica de l'ensonyament, ha estat llençada l'virior d'una empenta qui, volent-se imposar, ho capgira tot i destarota tota aquella inefable harmonia, i met enrenou a les cambres polçoses, de les armamentes buïdes, de les aranyes tristes, de les alfombres groixudes, i el bon guardià s'ha trobat amb tota la cabellera esbullada, el pobre, qui tant de bé que hi estava en la cadira d'aquell reconet arredossat.

Altra volta, ardidament és Catalunya qui llença damunt l'estúpit amorfisme un buf de tempesta per a remoure les materies ensopides i fer-ne brotar bellament ondulacions de vida. Són els parlamentaris catalans qui gosen de trencar el repòs de l'inconsciència amb el voler assenyat de futurs esdeveniments prenyats de cosa bona. I no pensessiu que és casual aquesta animosa discordança; que ningú no digui insubstantialment que'l nostre fet no ultrapassa

l'efímera valor de l'anècdota; perquè aqueix moment qui és en meravellosa eclosió, ve lògicament de conseqüència d'altres moments, qui compacten una forta realitat històrica, nada, per força, per necessitat vital, de la propia essència nostra, del fet ètnic conscient qui's revela a l'exterior en varia forma, com la terra omnífera al bleix de la primavera, i a mesura de les múltiples percepcions i exigències de la realitat.

El nostres parlamentaris, però, saben i volen fer viva l'equació a resoldre del moment propici, qui una volta passat sia, mai no ha de refer-se més, així com el temps qui es fón al no-rès; els nostres parlamentaris però provoquen al debat i a la lluita, perquè dintre llur cascadeja la energia de tota aqueixa Catalunya qui palpita sangonosa en les agudes dolors d'un parteratge ubèrrim. Es l'esperit de la Nacionalitat en vies d'un magne ressorgiment qui frisa i es revolta indòmitament per a poder-se batre enfront dels altres pobles més venturosos en la fermesa de llur plenitud; però, perquè aqueix esperit els vivifica, els nostres parlamentaris saben d'agredir la realitat; puix, com deia amb fina sotilitat aquell per-il·lustre home de lletres, Carner, el nacionalisme és una agressió; i, doncs, el bon nacionalista és agressiu.

Contra'l fauste buid del govern de galons i banc blau, contra l'acaramel·lament de la majoria convencional i de les minories contractades, una punyidura s'hi ha clavada amb fortitut de cosa plena. Tots nosaltres, amb nostres representants, ens sentim la cremor d'unes gotetes de sang. B.

El catolicisme i l'esperit francès

Aquells que's gloriegen de tenir els principis religiosos com a patrimoni gairebé exclusiu, aquells que fan del cristianisme un monopoli, llencen en nom de la religió les seves ires, contra una de les potències que estan en brega, i així diuen: França és atea oficialment; ella va expulsar les ordres religioses dels seus dominis; va rompre amb violència les relacions diplomàtiques amb la Santa Seu; és el centre de la corrupció i la disbauxa.

I amb aitals raons van pregonant als quatre vents les seves rancunies per exercir amb el nom de Déu, una influència a favor d'un altre dels Estats bel·ligerants, que s'ha mantingut sempre, en ço que respecta al catolicisme, en un equívoc sospitós i gens recomanable. Aquests homes, oblidant que la religió és el més sagrat de la vida, en un moment de gran inconsciència, o amb manifesta mala voluntat, posen els principis suprems de salvació, en el baix nivell d'un medi, objecte de discussió i sovint objecte d'escarni i de befa. Així els que es diuen defensors únics, ortodoxes veritat, descalifiquen amb les seves argucies, ço que està molt per sobre de les passions polítiques, i fan que els creients convençuts tinguin un moment de vergonya, fan que la religió ofereixi un blanc i un marge d'atac, i que'ls descreguts, els sectaris, bromegin sarcàsticament. Si d'altre manera es procedís, si s'apartés el catolicisme de la concupiscència política, tot i servant presents els principis per ell proclamats, el menys que farien els seus adversaris, seria el respectar-lo i no fer-lo objecte de llurs moments d'humorisme o dels sentiments d'odi, que coven ara en son interior.

Es propi, fins és natural, dels esperits simplistes, l'afany de reduir totes les qüestions a merès fórmules; és per això que al dir que la França és atea oficialment, aborreixen la França i pretenen negar les virtuts d'aquesta raça gairebé insuperable, a pesar dels seus defectes. En canvi, no volen veure ço que'ls actuals moments poden significar respecte del catolicisme francès. Ells poden ser la renovació del seu esperit cristià; poden significar l'introducció de la seva vida social de les congregacions foragitades violentment fa alguns anys, de aquelles congregacions que ara, en un instant suprem de patriotisme, obliden els agravis rebuts i ofrenen la llur sang en defensa de la patria, de la mateixa manera que un fill amorós, malgrat els resentiments que pugui tenir amb la

seva mare, sabrà tornar-se irat i valent, contra els que tinguin la vilesa d'ofendre i macular el seu nom o la seva vida.

¿Proves de que s'inicia en la nació veïna, una veritable renaixença de l'esperit cristià? En tenim algunes: comença per una necessitat: la rehabilitació en el lloc que'ls hi pertocava, d'aquells homes eminents, que arran de les lluites religioses de fa pocs anys, havien sofert una postergació. A això seguien els primers esclats del cristianisme francès, a la llum pública i amb una certa oficialitat. La paraula dels Bisbes, prenyada del patriotisme més fervorós, enardí els esperits, i els exèrcits, al marxar a la defensa de la terra, rebien la benedicció dels prelats i les banderes onejaven davant seu, com impretrant una pregaria, que les coronés amb la victòria i el triomf.

Comprentent les més altes autoritats eclesiàstiques, que'ls homes es deuen a la patria, fomentaren l'allistament dels sacerdots i religiosos, que amb un arranc sublim s'aprestaren al sacrifici de llurs vides; alhora aquests homes anaren a cumplir la seva sagrada missió, que és especialment un deure de caritat. De tots els cors sorgí potent un clam d'admiració, i en tots els cors, fins en els més sectaris, hi va neixer una fonda simpatia. Aquest sentiment del poble francès va tenir una cristal·litació eloqüent per boca d'En Hervé, ben significat per la seva tendència heterodoxa. Ell ha escrit un article, retent un homenatge al heroïsme cristià dels francesos, i afegint que la patria quan estigui coronada de la pau, no pot ser desagradida amb uns fills que per ella es disposen al martiri. Aquest article mereixé una contesta entusiàstica per part del escriptor eminent en Maurice Barrés. Per fi, les paraules de Mns. Amette, arquebisbe de París, les de Mr. Baudrillard, Artur Doth i Mercier, venen a consolidar la nostra afirmació; aquestes pa-

raules deixen traslluir l'esperança més ferma, de que és arribada l'hora del ressorgiment cristià a França. Això pot ser el compliment d'una profecia del gran De Maistre.

¡Admirable contrast: la guerra sembradora de mals, fecundant la llevor gloriosa de la pau, pro de la pau amara de la sava vital del catolicisme, que consolida, junyeix i purifica! ¡Consorti sublim: la victòria de França, en maridatge amb el triomf de l'esperit cristià! I davant d'això, els factors inconscients de la descristianització del nostre poble, iràn pregonant a sò de trompetes l'impietat francesa, ara que sembla que la Santa Seu i el Govern de la República, cerquen un punt de contacte. A aquests homes sí que se'ls hi pot aplicar aquella frase tant gastada: «són més papistes que'l Papa».

I ells iràn també parlant de la corrupció de França i, sobretot, de París, i a ulls clucs creuràn que la mà de Déu, pesa damunt la nació veïna.

Per fer acusacions com les que fan els nostres ortodoxes únics, precisa tenir una gran puresa de vida i en aital sentit no hi ha cap poble, ni cap gran col·lectivitat, que pugui tirar la primera pedra.

Sort que malgrat les seves ires, el món sots la mà de Déu, va fent la seva via; les malediccions que llencen, és probable que no arriben al cel, com tampoc els precés de que la fortuna favoreixi una part determinada dels bel·ligerants.

En l'entretant, mentre esperem el final de la gran lluita, nosaltres pensem que fóra ben sublim, el fet que França en pès, i amb ella el món enter, poguessin celebrar la victòria de la pau, entre les runes encara fumejants de la Catedral de Reims, escomesa varies vegades pels alemanys.

J. DE CAMPS I ARBOIX

El millor Cafè és el torrefacte de La es-trella.—Carme (Davant de Betlem).

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc. Diplomas y medallas de Oro

← PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO →

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

Notes que les agències telegràfiques no circularàn mai

NOVEMBRE 1914

Malfiem-nos d'aquests esperits als quals caldria, per a comprendre i interpretar el moment actual, un Bædeker de la guerra.

* * *

La peresa mental pren entre les nostres gents aspecte de còmoda suficiència quan, defugint tota responsabilitat, atribueixen al mal valors afirmatives i pretenen explicar llur inacció per el fatalisme d'una força sobrenatural misteriosa i enemiga; la masoneria, per exemple...

* * *

Qui ha gosat dir a França que les aspiracions nacionalistes no eren més que pretextes sentimentals?

* * *

Rès més lluny de la nostra assenyadaconvicció que l'exclusivisme dels uns i dels altres.

Contra la infantil toçuderia dels savis alemanys i contra el chauvinisme de la premsa francesa, cal regonèixer que la ciència moderna és filla de la col·laboració de França i Alemanya.

La posició de Charles Maurras és un poc exagerada i falsa, al igual que la de les Acadèmies que expulsen els socis corresponsals.

No així la de l'Institut i la de la Societat de Geografia, de Berlín, que han sabut servir, en aquests moments de prova, el sentit del bon gust.

* * *

Charles Maurras, amb tot el seu talent, no ha sapigut educar el conservadurisme francès.

I és que els francesos, com els espanyols, no tenen la tradició política de la qual als anglesos correspon la exemplaritat i la eficàcia.

* * *

Ja que de conservadurisme parlem, bó serà recordar als nostres conservadors que l'Alemanya que ells tant admiren és filla de la revolució.

Serà edificant, valent-nos dels textos recentíssims de Jacques Bainville, descobrir un afrancesat en quiscun dels nostres germanòfils!

Certament la posició liberal, — diríem per entendre'ns, — és la dels germanòfils, per tal que Alemanya sintetitza avui el màxim de secularització i d'esforç humà; i la posició conservadora, és la dels francòfils, en la tradició dels quals és vivent la col·laboració sobrenatural, i rica la eficàcia del espiritualisme.

I si alguns l'havien perduda la tradició, per ells la guerra els és una restitució.

A Espanya, però, és costum pendre superficialment les coses, acontentant-se tothom d'una etiqueta extensa sense contingut...

* * *

L'odi de molts i l'agressivitat verbal, naturalment, contra Anglaterra, neix d'encongiment davant el sentit de responsabilitat.

* * *

Tots els qui han fet renunciament de sí mateix, no poden capir la profunda grandesa d'Anglaterra que ha educat els seus homes en aquesta escola de dignitat i ha sapigut respectar la llei dels pobles que conqueria.

L'actitut dels socialistes, equívoca en l'inhibició, i de *casta* en l'actuació, no deixa per ara cap esperança de cordialitat per a després de la guerra.

* * *

Ernest Psichari ha sagellat també amb la mort gloriosa la seva vocació.

Ell, que tant bella mostra ens donava de llibertat interior en l'*Appel des armes*, ha redimit amb l'heroïsme del seu darrer acte de fe tots els dubtes del seu avi Renàn.

Podríem dir encara que la França se resignava a morir?

* * *

A l'home preferentment digestiu que tot hora va dient-nos:—Jo soc neutral, jo soc neutral!, podríem replicar-li:—Neutral, de què?

L'home d'avui

Hospitals psiquiàtrics urbans

Bella humor, pensarà algú, escriure sobre boigs a periòdics no tècnics! ¿Qui ho lligarà? I certament que serien més de l'hora unes quantes banalitats germanòfiles o francòfiles, l'actualitat palpitant, o uns impropis a l'Ajuntament. Però què farem... quan se viu en un règim més o menys democràtic, les reformes i les noves actuacions no solen tenir eficàcia si l'ambient no les sent; si la massa ciutadana sentís l'importància de la netedat i de la bona aigua, ara a Barcelona no hi hauria l'epidèmia tifòdica. L'estudi de les qüestions econòmiques es va infiltrant per la massa social; en canvi, de les coses improductives, de la Beneficència, entre altres, sols contats esperits selectes se'n ocupen. Necessari és cridar l'atenció d'aquesta petita minoria, al menys, sobre les qüestions de tanta importància social com les psiquiàtriques.

* * *

Insistim en ço que ja hem dit, ço és, en la molta major abundància de formes mentals de dèficit, tractament en fami-

lia que's troben en els grans centres urbans en relació amb el camp. Semblant afirmació no's pot posar en dubte, puix massa nombroses són les observacions i massa generals. En harmonia amb aquest fet han evolucionat en els pobles civils els antics manicomis.

Els manicomis foren a tot arreu, bona part del 900, purs asils de reclusió, més o menys benèfics; s'hi tancaven els boigs per evitar llurs malifetes, l'espectacle repugnant de llur desgràcia i perquè no's morissin de fam; això, però, no era medicina ni era ciència. Mes era davant una coneixença més exacta de les malalties mentals i de llur curabilitat sembla aconsellar la creació d'hospitals per aguts o curables i asils per crònics o incurables. Actualment la tècnica manicomial segueix altres camins i ja s'han proscrit els hospitals per aguts; diverses consideracions expliquen llur fracàs; la indecisió del concepte de l'agudesia, el no ésser ni significar la mateixa cosa boig agut i boig curable, l'identitat de remeis que sovint reclamen uns i altres i més encara. L'experiència ha demos-

trat, i demostra en canvi, com són pràctics hospitals psiquiàtrics urbans nascuts a Alemanya.

Què són aquests hospitals? Senzillament, hospitals com els ordinaris, construïts en l'interior de les ciutats, on els malalts ingressen fàcilment, sense l'expedient i on romanen segons llur voler mentre l'entitat no disposi el contrari. Hospitals ordinaris... sense cel·les d'isolament, per tant sense camisa de força, sense barreres de ferro, sense patis rodejats d'altres muralles, sense tots aquells detalls carceraris que fan dels manicomis una presó per criminals i no una casa de curació. Qui passegi pel barri de les clíniques a München o a Buda-Pest, qui les visiti, difícilment podria distingir la psiquiàtrica (en aquestes ciutats i en gairebé totes les ciutats universitàries alemanyes i austro-húngares és una mateixa cosa la Clínica psiquiàtrica i l'hospital urbà) de les clíniques restants. A tals instituts sols en les dolències d'evolució curta els malalts hi solen romandre fins a llur completa curació, en els demés cassos d'allà passen a un altre manicomi.

Els hospitals urbans són un dels factors que més han contribuït a la divulgació del just concepte de la bogeria i de son tractament entre tothom. Instintivament remou el cor contemplar com s'embraceixen en l'inacció éssers humans com nosaltres, veure'ls lligats i reduïts a un estat tristíssim, amb sobrada freqüència no tant per la malaltia com per la falta de tota cura racional. Als països on aquestes coses ja no succeeixen, la situació necessària del Manicomi en mig del camp, son allunyament dels centres habitats, conserva i fomenta el mal record, i els malalts hi arriben quan la família de cap manera els pot suportar reduïts a l'últim extrem. Els hospitals ciutadans, al contrari, són dintre l'urb, llur accés o visita és fàcil, però en ells s'aparta dels altres hospitals, tenen ambulatoris o visites gratuïtes, ¿no és natural, doncs, que metges i no metges els mirin amb simpatia? Altra ment, d'ells dimanen tantes associacions destinades a la protecció dels folls i a la profilaxis de la follia, associacions tant necessàries aquí a Espanya, les quals si per una part fan bella cosa per aquests malalts, per l'altre estableixen una comunicació, un intercanvi íntim entre la societat i els instituts manicomials.

Barcelona necessita un hospital urbà. Si hi hagués més esperit cívic i menys esperit de capelleta, aquest i altres centres hospitalaris, dels quals la ciutat està mancada, aviat serien un fet. Les despeses de la Clínica psiquiàtrica o Hospital urbà de München, les han pagades en

part el regne de Baviera i la ciutat.

I ja que'ns és vinguda a la ploma la Clínica de la capital bavaresa, exposarem algunes dades que demostren pràcticament l'eficàcia de tals centres hospitalaris. Comparin-se amb els de qualsevol Manicomi espanyol.

Promig diari de llits ocupats

Any 1905	108
» 1906	109
» 1907	111
» 1908	113
» 1909	120

Estades de malalts

Any	Nombre com-plexiu de estades	CLASSE				
		Homes	Dones	I	II	III
1905	39511	19949	19526	971	4633	33907
1906	39890	21568	18272	1471	5453	32916
1907	40715	22309	18406	775	7233	32707
1908	41277	21744	19533	1171	9544	30562
1909	43857	22611	21246	1171	9310	33376

Es del cas fixar-se, no solament en l'aument de les estades en conjunt, sinó també en la notable xifra de persones

acabades que acuden a la Clínica, malgrat se tendeixi a restringir l'admissió de malalts de I i II classe, puix a aquests els és permès no prestar-se a l'enseyança.

El terme mig d'altres per curació ha pujat durant aquests anys (no existeixen Anuaris posteriors) en la Clínica Psiquiàtrica de München és un 62 %, el de readmissions és un 16 %, el de traspàs en altres manicomis de 28 %, i el de defuncions de 9 %. La Clínica de München, per lo tant, ha retornat definitivament a la societat un 46 % dels ingressats.

JOAN ALZINA I MELIS

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

“La Merla i altres cants”

Llibre de poesies d'En Josep Lleonart

Aquest poeta és per la sang i per l'esperit de la niçaga mateixa d'En Joan Maragall. Com ell, se plau en la contemplació espontània de les coses naturals, creient-hi en cadascuna una expressió dolçament tebia d'humanitat. Tot viu, pels seus sentits, en la natura, amb aquella mateixa harmonia de dolors i joies de que la vida va filant-se poc a poc, i que les paraules no acaben mai de dir. I sempre en roman a dins com una expressió no trobada, com una mica de vida secreta que les fines sensibilitats endevinen i lluiten per treure enfora. Però el moment en que l'expressió, com una fruita que's fa madura, està a punt de caure i fer-se verb, no pot ésser provocat per un esforç del nostre voler, pensava En Maragall i sembla que així mateix ho pensa En Lleonart. Aquest útil llibre de poesies, de les quals la part més nombrosa s'acomplen s'ota el nom de «La Merla», és un recull de les vegades que el poeta ha sentit que l'expressió de les emocions sentides madurava, i amb sense gens d'esforç les conduïa a una forma senzilla i natural on les lligava i ordenava el ritme.

Saben els poetes que, com els altres homes, tenen una vida interior teixida d'emocions breus, vagues com les fantasies dels núvols i les ombres, que són

recordades de sobte com si tornessin a flor de memòria i fugen tot seguit altre vegada, i que llur encís s'escau en ço que tenen de breu i volador. Hi ha poetes que nodreixen la seva poesia d'aquestes emocions, provocant-ne la tornada per la contemplació de la natura. En aquests poetes, i en moments semblants de poesia, el paisatge és la carn viva on batega l'esperit indefinible de les emocions més pures. Les coses més humils, i les més petites, són enlairades al mateix nivell de bellesa que les coses més nobles i altes. El poeta no sent vergonya d'anomenar ara les unes i ara les altres, en l'alteració espontània en que les imatges li són suggerides pels sentits. La retòrica deixa de ser-ho, en aquests moments. Si n'hi ha, fa com un pòsit deixat per la cultura, per tota la precedent labor lírica. És una retòrica que no's fa estranya, com les bolves de pols en les fulles verdes. D'En Lleonart havien dit que en la seva poesia, les petites i les grans emocions que fan el teixit de la vida ordinària, troben una tranquila i bella forma d'expressar-se. I és d'afegir ara que en la lluita per la forma que cada poeta ha de sostenir amb el seu verb, En Lleonart sembla arribat al bell punt en que en té el domini segur. Lo que ell volia ens assembla a

nosaltres que era una naturalitat lliure de les exageracions a que ens d'ú a voltes la fantasia; una naturalitat ben pròxima a la terra, però no menys governada pel seny. Ço que, per a entendre'ns, anomenarem sovint la veu de la natura, i en la qual creiem que hi sonen totes les indefinibles sensacions sentides, prengué per a En Leonart el sò que fa el cant de la merla. L'ocell cantava en la matinada i ell se'n sentia feliç de sentir-la, i li venien als ulls la color del cel, i la forma dels arbres i la salabrosa frescor del vent. Amb el cant de la merla s'hi lligaven totes les sonoritats, totes les colors i les formes que li havien donat la joia de la bellesa. Es un cant que deixa «lloc al pensament», i el primer que li vé és el d'enlairar-se com l'ocell ho fa.

...«per assolir l'altura
i poder dí amb paraules
una emoció més pura».

Es un desig de puresa lo que fa estimar el poeta a l'ocell que canta. Se nedeix de les vegades que se'n havia distret, quan «era oberta l'orella, mes no mon esperit». Un matí, quan la claror entrava a casa seva, el poeta s'adonà del dò que hi ha en la veu de la merla, i diu ingenuament que per ell el voldria. I si l'ocell té un dò, el poeta en té un altre: el de poder enlairar-se sobre el còs i això l'aconsola i li fa dir:

«perxò entremig de mes foscors
visc de la llum més que ell».

Un dia la merla s'en va, i el poeta amb l'esforç de sentir-ne la veu, afina la seva orella «a altres belles remors», però l'enyor de l'ocell rès pot fer-lo esvanir. El més de Maig li sembla el més d'Abril «amb un flam més» però no en té l'alegria perquè no hi canta la merla. I en l'ausència de l'ocell, el poeta per donar nodriment al record canta tots els moments d'emoció que li venen per altres camins, fins que un dia de Juliol «sòta el quart de lluna fina» torna la merla «a cantar més bell que mai».

* * *

En Leonart és un poeta que s'ha de llegir poc a poc, i més d'una vegada, per descobrir la via seguida pel seu pen-

sament i per trobar-hi les senyals fresques de la seva sensibilitat. De llegir-lo depressa, podria semblar que és un de aquells poetes a qui les paraules fan córrer més del que voldrien, fent-los anar a raure a llocs on no pensaven venir, com si anessin a les palpentes engegats per una llum massa forta. No pas En Leonart. Amb tot i poguer-se-li dir que és poeta instintiu en bona part de lo que canta, sempre té consciència de la via seguida i així governa la seva expressió; se detura on vol. El tenir-ne consciència no exclou que a vegades obeeixi del tot al seu sentiment, dient lo que aquest li fa dir, desviant-se del fil que les primeres imatges regien. Fidel a la estètica d'En Maragall, no vol que la raó ofegui a la paraula viva.

«Resta en vaga, pensament,
davant de les coses belles,
millor que tu saben elles
com se cura el teu dolò.
Deixa entrar les meravelles
pel camí de l'abandó».

Però el seny vigila, i el poeta sab aturar els seus passos quan començaria d'allunyar-se del reclòs d'arbres verds i

cel clar; satisfaccions «nues de cap teoria» que són la carn i l'esperit del seu lirisme. Poeta qui's canta ell mateix, al cantar les sensacions que les coses li fan sentir, al filar entre les coses i ell un filat invisible on les harmonies de color i de sò hi són recullides, al crear al seu entorn un moviment que tant s'hi fa si és reial com si és imaginari, dona En Leonart a la nostra poesia un nou encís, un encís de tebia intimitat i un sentit de *franciscanisme*, on les inquietuts de l'esperit modern se junten a la més dolça ingenuitat antiga.

ALEXANDRE PLANA

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literaries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

La Merla.—per Josep Leonart.

Se troben de venda a la Casa Luis Gili, Editor i llibrer, Clarís, 82, i a nostra Administració.

Expansions

La Dameta que parla i es venta

Per a X...

Estem realment voltats de meravelles. Tot, a l'entorn nostre (més d'un cop ho hem ja dit), conté interès. Sabem, però, extreure'l sempre de tot ço que'ns envolta i no passem, freqüentment, pel costat de les coses (talment nins sovint *distrets*), sense esguardar-les tant sols? Recordeu, sinó (entre mil altres exemples)... la Dameta aquella (sabeu?), que, mentres els músics toquen, parla, sovint, i es venta... O! les reflexions que'l fet suscita! Voleu acceptar-ne algunes? Vaig a oferir-vos-les. Abans de fixar-les, emperò, damunt de les quartilles, caldrà, potser, recordar el fet.

* * *

Va a executar-se una obra bella. Aquella música que ja coneixem prou (i que perxò aimem, precisament), s'expandirà ben prompte per la sala. L'aspirarem, diria's. I aquest miracle s'operarà: Que l'ànima del que escolti quedarà prompte unida, com per art màgic, amb l'ànima del que pensà, del que forjà, del que creà aquella obra bella. (1)

—La música apareix. Assaboriu, per tant, de sobte, el seu ben subtil i embriagador encís. Us sentiú, a més, deslliurat, diria's, ...de tota nosa espiritual.

(1) I ja podríem ara llençar, ardidament, aquesta definició de forces obres d'art: *Trait d'union*, podríem dir-ne, que uneix, en un moment donat, dues ànimes escollides: la del creador i la del que escolta (o be contempla), la producció creada.

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquetes i lunches

Sou feliç. En aquell instant... fins el vol d'una mosca us distreuria! I escolteu. I fruiu. I, *tot esperit*, rebeu noblement, dolçament, ço que d'un altre esperit ve... Tot-d'una jai!.. xiuxiuegen ben aprop vostre. Xiuxiuegen, sí, i, a més, es venten... La remor és suavíssima, discreta, gairebé... polida! Veusaquí que s'opera, però, sobtadament, aquest segon miracle: que aquell xiuxiueg discretíssim, que aquell aleteig d'un jolliu vano... rompen, de prompte, un encís! I la música que escoltaveu, que *aspiraveu*, i amb la qual gairebé us confonieu... adquireix, tot-d'una (com per art màgic, també), un valor... *secundari*! Lluiteu, es veritat, a fi de ben gustar (mal no sigui sinó un instant, un minut més), la subtil... però ja feble dolçor que de la música us ve encara. Tot és inútil: la *visió*, en efecte, va esdevenint *incompleta*. velada, *llunyana* ja, diria's... I quelcom (malgrat vos), va prenent el seu lloc; quelcom suavíssim... que va adquirint, no obstant, proporcions... com ho direm?... *de personatge de primer terme*. I ja no sentiu, ja no gустeu la música (per més que continueu *oïnt-la*)... Però us imposen, en canvi, (això sí!) el xiuxiueg de la Dameta i l'aleteig del seu vano!

* *

CLIXÈS (*per a començar*), que pot ser tenen, com ja veureu, un bon xiquet de relació amb el temet avui tractat.

I

Som al taller d'un pintor. L'artista, amable, instal·la una de ses teles damunt del cavallet. La llum no és mai al seu gust... Combina les cortines que, destrament, endolciràn la llum. Cerca el lloc ideal damunt del qual ha de fixar el seu cavallet. Indica, fins i tot, on vos haureu de col·locar-vos. Mig clou encara els ulls per ben enfocar la tela. Si, ja es això... Podeu, doncs, entregar-vos al dolç plaer de contemplar un trocet pintat... I jo pregunto: Quí, en aquell instant, serà capaç... de no esguardar?

II

El poeta és troba entre poqueta gent. Tot convida, en veritat, a sentir versos. N'hi demanen. I veus el aquí, tot-d'una, que's disposa a dir quelcom. Ja parla... La cadència dels versos sembla breçar dolçament. L'encís de les imatges, *fà el seu fet*. La riquesa del lèxic (variadíssim) i la fina intenció de tots els mots (prenys de sentit), captiven tots els esperits... I jo pregunto: Quí, en aquell instant, serà capaç... de posar-se a parlar?

III

El músic és troba entre poqueta gent. Tot convida, en veritat, a sentir música. N'hi demanen. I veus el aquí, tot d'una, que's disposa a... *teclejar*. Ja tecleja. Els sons del bell piano semblen breçar dolçament. La ferma atracció del ritme, *fà el seu fet*. L'encís de la melodia (sobtilíssim) i la fina dolçor de tots els sons, captiven forces esperits... I jo pregunto: Perquè, en aquell instant... algú, sovint, *no pot estar-se de parlar*?

* *

I veus aquí, ara, les reflexions promeses:

I

Sols en un cas pot ben fruir-se d'una obra bella: quan l'armonia és completa entre *ço que viu*, a tot hora, en el fons de la producció esmentada, i *ço que viu* també, en definitiva, en el fons del que l'escolta o la contempla. (2) Quan la diferencia (o la *desarmonia*) entre la creació de l'artista i el que l'escolta o la contempla és massa gran... la fruició (la fruició *total*, vull dir), no pot pas existir. En el primer cas, l'acte d'oïr o de contemplar una cosa bella és *fà sempre en silenci*... (Es una mena d'extasi). L'acte en qüestió és, a més, instintiu, natural, espontani... Una producció bella sembla, pot dir-se (en el cas que'ns ocupa), una cosa... *imantada*. I us atrau!.. —En el segon cas (és a dir, quan la diferencia—o la *desarmonia*—entre la creació de l'artista i el que l'escolta o la contempla és massa gran), *la corrent no s'estableix* (no pot pas establir-se); l'espectador no's sent atret vers l'obra, d'art; i, lluny de callar, enfront d'ella,

(2) Segons Herder, tot fenomen sonor és l'expressió d'un ésser «que comunica amb més o menys intensitat, a altres éssers *en harmonia amb ell*, ses emocions, sos sofriments,» etc.

(perquè callar?), lluny d'esguardar (perquè esguardar?), lluny d'escoltar (perquè escoltar?), parla, sovint... i es venta!

II

Hi ha—dèiem un dia,—una relació molt íntima entre l'obra d'art i el lloc per al qual fou creada. Hi ha també,—afegirem avui,—una relació no menys íntima entre l'obra d'art... i l'aficionat per al qual ha sigut creada—Jo he tingut als dits, força vegades, llibrets anglesos (absolutament deliciosos), dedicats als infants. Es innegable que llegint aquells llibres i guaitant els llurs *sants* (sovint bellíssims), tots els nins fruitàn més, que oïnt llegir, per exemple... la *Vita nuova*! La producció Dantesca, evidentment, no s'adreça pas als nins... I aquells jolius contes anglesos i aquells dibuixets *admirables* (admirables, sí, perquè responen d'una fàisó justíssima a ço que de l'artista s'exigia), són, en canvi, creats per a ells!

M'enteneu?

III

Fechner ha escrit que tota obra d'art és, en definitiva, *una lliure manifestació de l'esperit*. Pot afegir-se, crec jo, que l'acció d'escoltar o de llegir, o de contemplar, en fi, una cosa bella, és també, una altre lliure manifestació de l'esperit. I jo pregunto: és que aquesta lliure manifestació de l'esperit no hauria d'ésser sempre permesa a tots aquells que devotament, seriosament, penetren i s'instal·len en un dels llocs on se fa música?

* *

...I tot això, caríssim, a propòsit de la Dameta (sabeu?), que, mentres els músics toquen, parla sovint, i és venta...

F. LLIURAT

Fàbrica Barcelonesa de Cel·luloide, Goma i Aposits

CENTRAL:
Fontanella, 20

SUCURSAL:
Ronda de Sant Pere, 12

FABRICA: Font honrada, 3

Jogueteria, Tocador i objectes de cel·luloide ■ Ortopedia, Higiene i articles de goma. ■ Cotons, glasses, benes i sabons antissèptics.

Enviem catàlegs als compradors a l'engròs

TUSELL GERMANS - Barcelona

Beethoven

(als amics de la Sala que duia el seu nom)

Feriu l'harpa divina
on dorm l'ànima ardenta
del nou Ezequiel, obedienta
als que servau la seua disciplina.
L'ànima desperteu, per a que esclati
sobre nosaltres com un temporal,
i la serena arcada s'hi dilati
d'un iris ideal.

El llibre en els atrils ses fulles bada,
i en el silenci recullits els cors
esperem, com els calzes de les flors
oberts a la rosada.

Núbol de tempestat,
passava, llampegant, per eixes fulles
l'estre misteriós de l'inspirat,
i les deixà remulles
d'un rou per meravella eternisat.
Com espurnes efímeres, despreses
per a tornar-se constel·lacions
del cel de l'esperit, veuen, sospeses,
naixe i morir les generacions.

Obriu el món sublim
que dins el crani del colós glatía,
mescla de llum i d'ombra, sinfonía
de la naturalesa, on hi sentim
tots els rius, tots els ecos tributaris
del mar de l'armonía;
oracions, ensomnis i desvaris,
l'ocell del bosc, el flaviol de canya,
la pluja, el trò, la calma renaixent,
el broll que surt, brunzent,
pel crui de la volcànica muntanya;
el llagrimaig de la caverna obscura,
com clèpsidra sutil que'l temps mesura;
els restes del naufrag en la bromera
i la lluna que calma la marò,
com una mà passant per la crinera
convulsa d'un lleó;
les trompes d'or que diuen
el triomf del cavaller de mort nafrat,
qui agonisa amb la mà sobre el costat,
mentres sos ulls somriuen
a la visió de l'immortalitat...

Més de cent anys enrera,
en la prusiana Boon, blanca de neu,
jeia dins pobra cambra una partera,
mentres tavernejava el marit seu.

La dòna, per l'insomni hal·lucinada,
acaricià els daps i la tendrò
de l'adormida criatura, i bada
sos ulls avidament a la foscò,
com freturosa que de l'ombra ignota
qualque vesllum de l'avenir avenci,
i sent, en el silenci,
el ritme de son pols que s'avalota.
El sòtil negre, trapanat, fulgura
per l'invisible raig del pensament,
i l'ull de feble llum pren la figura
d'un nimbe de clarò que's va extenent;
i per la claraboia cenital
veu la mare l'immensa llunyanía
d'un cel d'or, on ressona, triomfal,
l'eco remot d'excelsa melodia.

Però de sobte cau,
per l'obertura lluminosa, un'au
d'ales enormes i pupil·la encesa;
és un voltò que, famolenc de presa,
agafa el nin i fuig i la sang salta,
brufant el llit on la partera jau,
i se redressa i crida la malalta,
i mira i palpa vora seu... Dormía,
tant fresc com una rosa, l'ignocent;
i s'esvaeix l'espant i la follía.

Follía no... Potser, pressentiment.

Si per miracle del amor de mare,
la veu de lo futur arribés ara
i li digués: «En l'àpat de la vida
no hi haurà lloc per ell,
la seua set d'amor serà escarnida,
ni un bès li donaràn per caritat,
i nit i jorn expremrà el cervell
per a guanyar el pà de la pobresa
de llàgrimes banyat;
la teua llet, nodrint-lo, a l'avidesa
de la dissort prepara son festí,
a l'art son esplendor»... Què sentiría
la mare? Dol? Esglai? Acceptaría
la tràgica altitud d'aquell destí,
o bé pel fill a Déu imploraría
la benaurança de la vida obscura?

Qui sab... El geni alat i carnicer,
com un grifi, les urpes ha mester
per aixecar del fang, cap a l'altura,
l'electa criatura;

i aquell que de les ungles tingui pó
i de senti'l torment de la carn fesa

per l'urpa de voltó,
no sentirà tampoc l'embriaguesa
de la vertiginosa ascensió.

O l'heroica virtut!... Com humilí
la nostra covardia
que per no batallar no ambiciona,
i ens fa veure amb secreta gelosia,
la púrpura sagnanta i la corona
de llum de l'infortuni!... El que sofreix
i no se ret, amb generós esforç,
per a complir sa missió, mereix
la gratitud dels cors.

Homrem el sord, de polsos oliosos
pel crisma dels vidents,
que'ns apareix escabellat pels vents
dels cims més alterosos,
i mira el món amb ulls rencuniosos
i llabis displicents.
Homrem al taumaturg que tingué presos
en la sonora caixa els huracans
de les rebel·les passions, sotmesos
a ritmes sobirans;

al màrtir que llençà tota la vida,
com un tronc fet estelles, a la flama
sagrada i esquisida
que els esperit conforta i embalsama.

Mireu-lo: ell presideix aquest cenobi,
ell us dona el davídic estandart
contra les vanes ficcions, oprobi
del reialme de l'art.
No és mort encara l'enemic; qualcú
de la mateixa raça
del gegant filisteu, les armes duu,
i us provoca i us repta i amenaça,
perque dueu el pit sense coraça,
com el fill d'Isaí.

O joventut! Beethoven és aquí.

Aparella la pedra pel combat,
i posa-li el seu nom, i el salm entona,
i fer, ventant la pedra de la fona,
el front cenyit amb l'elm de Goliat.

JOAN ALCOVER I MASPONS

De l'Obrer

(Continuació)

Mes, els homes no són tots iguals? La terra, i tot allò que en ella hi ha, no és feta per l'ús de tots els homes indistintament? Doncs, o ironia de la realitat!, perquè l'obrer sofreix eixa vida misèrrima, quan és ell qui dona tota riquesa i tot benestar, mentre que'l potentat en la folgança de la vida gaudeix sense penes ni fatigues? Heu's-aquí'l terrible contrast que aprofiten vilment els vividors sense consciència. I aqueix contrast deu evitar-se a posar massa sovint i amb virulència a la consideració dels treballadors, i no ser explotats com fan alguns, qui's dediquen a excitar l'obrer, totes hores bo, aprofitant-se'n ells, i essent, molts cops, els treballadors qui'n reben miserablement.

Anar a la destrucció, a explotar l'amo, a fer-li malbé's interessos, a desacreditar-lo, a deshonorar-lo: això no, mai. Si tot-hom fés el mateix, no quedaria indústria, no romandria més comerç. Si, hi haurien els braços forçuts, hi hauria encara la virtut per a treballar; però, tot plegat fóra com donar cops de puny al buid; car treball

sense materia damunt la qual exercir-lo, és un factor isolat qui no val a produir.

I, encara, si treieu aquests amos, i aquests patrons, qui avui en dia, dieu que us exploten, pareu ment que d'altres n'haurien de venir després; i contra d'ells se us faria anar; perque la mateixa raó fóra de la mateixa manera subsistent.

Anant, doncs, seguint per una via tant absurda, ben aviat arribaríem a l'anorreament, ben aviat no fóra possible la vida; car l'un destruiria l'altre; i d'esta guisa les forces irien descomposant-se, fins a arribar a un atomisme confús i caòtic, fins a brostar el nihilisme social.

Patrons n'hi hà d'haver; els amos han de ser-hi; com deuen existir els treballadors. Si d'aquells se'n vol apel·lar rics, i els obrers se'ls diu pobres, serà que rics i pobres és l'alternativa de tota l'humanitat.

¿Es que el ser ric, importa un gaudiment total damunt les coses; el qui és amo, no té més caboria que anar a cercar el plaer onsevulla que's trobi; el potentat és aquell qui disfruta, balancejant-se a tota mena de

platxeries i voluptats, mirant amb menyspreu com sota d'ell, els miserables, els treballadors gemeguen lluitant per la vida?

Tot això són exagerades aparences; són els tòpics d'aquells qui, predicant als treballadors, saben de viure sense gastar ni una goteta de suor. Quan l'obrer arriba a adquirir aquell prejudici, és clar que se'n derivi l'odi contra aquells qui de les seves penes es figura que viuen.

Contra aital esperit pertorbador, contra aqueixa proïja de mañ content, és força oposar-hi la sana reflexió de ço qui és la realitat. Alguns diuen que parlar de temperada reflexió val tant com parlar de cobardia, de temperaments pusil·lànimes, de gent qui no serveixen per al progrés de l'humanitat; car l'home deu revoltar-se amb totes ses facultats, que per això les té, i no deixar-se conduir com un moltó, pensant que és pel manament de prestigis incontrastables que s'ha de caminar pels camins qui menen a la mort i a la destrucció en profit dels altres.

No mai parlem de resignació en aqueix sentit; la qual cosa fóra denigrant. Resignació, — i si fa mal sò la paraula, diem-ne consciència en lloc de resignació. — no deu entendre's d'acobardiment ni de pu-

sil-lanimitats inconfessables. Devem voler que cada home sia una fornal d'aspiracions; que en la seva sang s'hi senti l'esperonador pessigolleig de la propia perfecció; que en la seva ànima hi brunzi la divina empenta de l'ambició mesurada; que'l seu front sia clapat pel raig de llum, qui tremola enllà, per a anar-lo a aconseguir. Hem de voler que cada home, cada obrer, es cregui escullit per a donar dies de benestar als seus fills, i a les generacions succeïdaries, i a tot el seu estament. Voleu més gloriosa intervenció? Quants fills d'aquests obrers obscurs, d'aqueixes masses innominades no hi han hagut qui han assolit la més gran glòria cobejable?

O, com fa llàstima que manta vegada la aspiració de l'obrer és totalment oposta a la verà perfecció humana i social! I si es mou, i si brega, és, tot plegat, per a guanyar uns rals més, i per a no treballar tant; amb la qual cosa se li segueix un desordenadament àdhuc pitjor; perquè cura amb aquelles vanes millores de cercar goigs i plaers qui més d'aviat l'embruteixen.

No volem la reflexiva resignació, sinò-nima d'apocament d'esperits, qui no tenen prou gosadía per a empaitar la victòria; parlem d'aquella fecunda i serena resignació qui, com diu l'immortal Lleó XIII, és força i mesura en la lluita per la vida, i és font de tranquil·litat i de benestar individual i col·lectiu.

Resignació, doncs, així, no vol dir renunciament, sinò reflexió conscient qui aquí-lata'ls esperits contra'ls bofaruts de l'adversitat i fa percebre com cada individu és responsable de l'armonia i de la perfecció i progrès humans.

Per ventura en tot l'ordre complicadíssim i extensíssim de les existències criades hi ha un sol individu, o un sol qui sia igual

al altre? Entre'ls arbres, qui té més corpulència; qui dóna més de fruits; entre les besties, l'una's distingeix per la seva força; l'altra per la bonitat de les seves carns; l'altra pels colors, qui l'ornen, o per les canturies qui fa vibrar. Entre'ls homes, no cal parlar-ne de l'infinita diferenciació qui hi existeix; considerant només la part intel·lectiva, trobarem una gamma infinita de varietat, car no crec que intel·lecte igual sia ad altre intel·lecte; i no fem esment de les qualitats morals; de l'ornament de la memòria, ni de les facultats artístiques; perquè aleshores la diversitat queda centuplicada.

Si, doncs, ens haguéssim també de revoltar contra aqueixes diferenciacions, s'ha de saber si fóra més possible la vida, ni col·lectiva ni individual.

Ço qui s'ha de ser, és valer-se quiscú dels talents qui li foren donats; i treballar per fer-los productius; no com aquell estúpid, que'ns refereix la Sagrada Escriptura, el qual, com que'l Senyor no li havia donat més que un talent, el va amagar, diu, per por de perdre'l, i, naturalment, amagat no va fer negoci, no produí res; i el dia de retre comptes, fou llençat pel Senyor a damnatge etern.

Fixar-se en aventatges, en el perfeccionament dels altres és cosa bona, quan excita l'emulació exemplar de la lluita cap a una millor condició; mes, no s'ha de voler precisament ser, fet i tret, com aquell altre; és dir, no deuen anar-se a cercar la materialitat del fet d'altri, sinò l'esperit, allò superior que significa; i cosa superior és saber de complir cada ú en el propi estament de la millor manera possible.

Tots els membres del còs, diu un antic apòleg, es conjuraren per tal d'abatre'l ventrell, qui en mig de tot estava tant tranquil

i disfrutant de les comoditats que'ls altres, treballosament, li proporcionaven. Les cames digueren: — per què nosaltres ens havem d'esforçar i cançar-nos? I els braços digueren: — perquè nosaltres hem de treballar? I el cap: — per què jo tinc de cogitar i escollir? I la boca: — per què tinc jo de mastegar? I tots digueren: — prou n'hi hà: al ventrell dexem-lo sol, i si vol comoditats que se les faci ell mateix.

I d'aquesta faisó s'esdevingué que, com el ventrell no rebia més aliments, tampoc podia expandir energia i vitalitat als membres; i tots plegats es moriren.

En la vida social, succeiria cosa per l'is-til, si hom hagués de fixar-se aixís equivocadament amb la condició d'altre. Doncs, què! la norma i el progrés rau en la manera d'obrar adequada a cada estament, així que sia perfecta. Amb la pertorbació sistemàtica, amb la protesta rutinària, ço qui's consegueix és l'entorpiment i el desordre, qui engendra perjudici per a tots.

Aquell agut home de lletres i pulcre ironista, Horaci, ja ho diu en una de les seves «Sàtires» que, com és que ningú content no sia amb la propia sort.

El pagès enveja té del mariner; el mariner del soldat; el soldat del comerciant; i tantost deixaren l'un estament per a posar-se de l'altre, ja'ls sab greu, i cerquen prest fer nou canvi; fins que'l gran Júpiter, diu, qui havia estat benigne i pacient i havia oït les súpriques dels homes, airà tant, que fins les galtes inflava, i els puní com es mereixien.

Sobra de repetir que no voldriem mai significar amb tot això, que l'obrer hagi de conortar-se i renunciar a tota ambició, vivint estacionari en el cercle mesquí d'una vida apenas primitiva.

L'obrer, com tot home, té dret al ben-

estar major possible, a millorar la classe; a assolir, i tot, els optimats de la vida; però pensi que també té un gran deure, essencial i inel·ludible.

Aqueix deure primordial, qui és la base de la posició de l'obrer en la vida humana,

i és, també, el substratum de tots els deures, pot sintetitzar-se en el mot de «*responsabilitat social*».

LL. BERTRAN I PIJOAN

(Acabarà).

LLETRA XII

A *Xenius*

Siga aquesta lletra, incidental a la meua teoria poètica.

Aquell nin al qual dec recórrer al provar de definir el sentiment casolà, sentia defallir-se-li la sang dins el còs quan pensava que el retorn de l'estiueig a casa tant se valia com dir retorn al col·legi. Encara recentment, quan sentia, tardes d'hivern, la olor d'algunes fruites que serien les de la brena escolar, o l'airada tebia i agre d'una de aqueixes vaqueríes, dites suïces, que n'hi havia una abaix del col·legi, una atmosfera de baixa tristesa que dona basques, es congriava en el més íntim de mí.

Passem per alt la escena dels plors pel carrer, fent-me arrocegar gairebé de la persona que m'acompanyava, i la covarda desesperació en descobrint la façana del col·legi (jo que altrament mai no pensava en la sang al atacar un vidre d'un cop de puny en els encalabraments del meu geni d'ulls negres i roges calrades; jo que tenia una durícia al tou de carn de l'índex de la mà esquerra, atravesant dugues falanges, perquè quan em venia una pujada del geni solia mossegar-lo doblegat, tremolant-me el cap d'un esforç volgut dels maxi-

lars, tot proferint, entre altres, el nom del dimoni, el més ferest que trobava a l'abast en el meu repertori ideal, encarant-me amb la persona a la qual *j'en voulais...*! Doncs, sí; aquest mateix brivall era covart d'entrar en convivència amb nois i mestres inconeguts. Matins sencers, tardes senceres vaig passar-me en el rebedor, en una saleta: als llims, veient de cua d'ull obrir-se a estones la porta d'unes grans sales on groguejava un mapa, entre veus clares de nois; o seguint la petja de la muller del director, que jo devia trobar en ella una vesllum maternal.

Aquest meu primer director, don Ramon Jornet, que jo el veig sempre de levita; d'ulls negres i cabell i pèl de cara igualment d'aquell negre que ho és tant que ja sembla pintat, home de complexió tal que ja per ella sola resultava sever, m'escrivía ja, sent jo home, com es provaren en mí tots els medis de persuasió i de decent rigor, per fer-me entrar a la classe, com es perden nits aquell any memorable enginyant una manera eficaç, fins que un dia, ell mateix, el mestre-Director, va llevar-se amb una idea sota el coixí. I el mateix dematí la posava en pràctica.

Manava als escolars en massa que, formats en rigurosa fila, tot cantant les *tables*, recorreguessin de fil a fil les habitacions del casal, arràn de paret, i que per rès no es deturessin; i, és clar, va arribar al meu recó aquell element i se m'endugué per davant fins haver-me acorralat adins de la classe, com a un anyell esquiu. I fou el remei. De la bondat que vaig trobar en aquest meu primer mestre i en els dels col·legis que després vaig soportar, no sabria com fer-ne un elogi prou acabat; mes, ni el seu escalf pogué mai fondre la gleva de fel que hi havia dins mí fent-me sentir la superioritat com una opressió, els ulls de la superioritat fitant tothora sobre meu els seus raigs donant-me una cremor on es consumia tot possible alé de llibertat propia al nin.

En diades de família que un parell de professors venien a casa, em recordo que no més veure pel corredor el lent acostar-se dels hàbits talars i al cim els mirallets de les ulleres era com si em premessin l'esperit, i en aquest punt bastava que em fessin una pregunta, que jo trobava sempre mortificant o menyspreuadora, per que tota la opressió s'esbravés en llàgrimes. Era la revolta de Rui-Díaz minyó, o més aviat un concepte massa agut del superior, una mena de panidealisme prematur i funest, que tal com m'impedí de lligar mai companyonatge amb els nois de la classe, ni jugar ni viure refiat com a casa al col·legi, també m'impedí saber veure la benévola paternitat darrera el nimbe pesant de la superioritat?

O, amic, en qui els adjectius de *doctor* i de *ductor* són igualment merescuts, potser ni davant vos em despullaria així, no fos que avui em sento assegurat, no de un braó contrari al de aleshores, no, però sí d'una elevada transformació que les fereses i fereste-

Editorial Ibèrica, Passeig de Gracia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Per subscripció, pagament a la bestreta

Preu de l'obra:

Rústega Ptes. 35
Tela 45

Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà

Rústega Ptes. 45
Tela » 05

gueses del nin, amb amor membrades, anc que enutjoses, han prèns en l'home que d'aquell minyó ha crescut. Jo crec que amb l'home també s'han fet homes els sentiments; la mateixa arrel dins la mateixa terra, però hi han passat tardors i primaveres: tot el canvi està en aixó no més. Avui trobo anotats en les meves llibretes dos pensaments amb la tinta fresca encara, que revelen bastant el caràcter espiritual que ha crescut de aquell nin, que si em veda prou esferes d'activitat, també m'embelleix la vida i és el meu perpunt de dignitat. L'un pensament, il·lustrador del meu concepte de superioritat; és aquella esparça que tancava un article (CATALUNYA. núm de 27 de juny d'aquest any); l'altre, il·lustrador de la meva llei d'amistat, és una anotació que diu: Tant com una amistosa paraula estimo un amistós silenci.

Potser en aquestes dugues formes de devoció: admiració i amistat, hi ha el secret de que, àdhuc havent-se fet el meu esperit ciutadà adoptiu dels llocs elementals, mantingui noresmenys amb la ciutat propiament dita recatats lligams que em salvin del dictat de descastament que a jui del civilisme pogués merèixer.

JOSEP LLEONART

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglès. Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

De la Premsa

LAS DOS MORALES

En la actuación de Alemania hay algo peor que la ceguera del ataque y la saña de la agresión. Hay una insinceridad en los propósitos, una doblez en las explicaciones. Si su diplomacia fracasó al no saber conciliarse amigos en la lucha, no menos ha fracasado al querer buscar razones para justificarse. Veámoslo.

Por un lado hay una Alemania que intenta (interpretando viciosamente a Nietzsche) erigir una moral nueva, que subvierta los viejos valores ambientes. El libro, ya famoso, del general von Bernhardt (infame libro) es el verbo más autorizado de esa escuela. ¿Cuáles son, en suma, sus principios? La guerra es fin y no ya medio; es dicha, es gloria, y no desgracia, plaga, dolor; es bien y no mal, como han creído esas vagas feminidades que nacieron del siglo XVIII. La «sensibilidad» es deprimente, en vez de ser signo de excelencia, como han creído las decadentes religiosidades. La superioridad del hombre se mide por su impasibilidad y no por el radio de su participación en el dolor ajeno. El pueblo que se rige por «la» Moral y no por «su» Moral, es un pueblo perdido. Los tratados obligan sólo cuando no se oponen a la conveniencia propia; el «interés» antes que el «ideal».

Está bien. Nosotros no participamos de esta moral, pero admiramos en ella la franqueza, cierta gallardía tenoriosa y ruda que atrae y subyuga nuestra parte femenina de estéticos. Reconocemos en esos aspavientos (aún quitándoles su grotesca bufone-

ría de Matamoros, de «Pyrgopolinices»), una vieja parentela no del todo extinguida: la de nuestros aventureros nacionales, desde el Cid a Cortés, desde Pizarro a los cabecillas. Vemos una airosoidad escénica en todo ese aparato, tan adecuado a las imperiales bambalinas que lo encuadran... Y sonreímos ante los cándidos intelectuales que toman como filosofía esa logomaquia feroz.

Pero .. Pero el caso es que Alemania, viéndola a la sombra de esa nueva moral, no quiere desamparar «la otra». Sus libros, sus profesores, alardean de ese satanismo atlético que emboba por ahí a nuestros vibreznos humanos, atentos siempre a encontrar la ocasión de desbordar, victoriosa y franca, al aire libre, su barbarie interior... En cambio, la Alemania oficial se desvive por «cubrir las apariencias»; amontona absurdos silogismos para cohonestar su represión impía en las tierras dominadas; quiere contrarrestar con hipótesis descabelladas la escandalosa violación de Bélgica; inunda de memoriales la tierra para convencer de su inocencia a los neutrales...

No, no. Entre las dos Alemanijs prefiero la primera. Entre la brutalidad y la simulación engañosa del bien para preparar el mal, la brutalidad es preferible. ¿Se opta por la moral de Treichtke, de von Bernhardt? Muy bien; pero no acudais ya a la moral vieja, que habéis tratado de absurda y perniciosa! Si adoptáis, con bárbara audacia, la moral de la «conveniencia» (que no es la moral de las «conveniencias»), os incapacitais. de gol-

pe, para toda reclamación fundada en la moral que rompisteis. Si rasgais los tratados, ¿cómo podréis jamás, ni en paz ni en guerra, ni ahora ni en lo futuro, invocar los tratados? Es una inmensa renuncia al trato común lo que habéis firmado; y es justo que arrostreis el peligro de esa gloria, que es su única excusa. Habéis roto los vínculos («tratados») con el resto del mundo, y es ya ridículo que intentéis justificaros ante él. Toda vuestra grandeza (que no intento negar) está en vuestra soledad; soledad de fuertes, pero no de justos. Renunciáis a la «conversación» con las demás razas y empezais un gran soliloquio que no sé cuándo terminará...

Si algún pueblo intentare participar de vuestra doctrina, sepa que los pueblos débiles no tienen ya derecho a defenderse. La alianza natural de las naciones contra esa monstruosa moral, no es ya la creación de espíritu contra espíritu, de ideal contra ideal, sino que es la vindicación de vida contra vida. Se debate ese enorme problema: el que no sea capaz de destruir a los otros, ¿tiene derecho a existir? Si la respuesta es negativa, he aquí que el derecho se basará sobre la violencia; y deberemos la vida a la generosidad de los que nos perdonan la gran ofensa de existir. La soberanía será «una implícita potestad de homicidio incontrastable». La «ofensa lícita, la legítima ofensa»; ahí teneis unos términos del vocabulario de esa enorme jurisprudencia en formación.

¿Queréis algunos ejemplos de la inmensa contradicción entre las dos morales de que se ha servido Alemania, como si su espada vencedora tuviese dos filos? Unas veces ha cimentado su conducta en la moral de casta, moral de patricios contra esclavos. Otras veces ha acudido a la moral de los «esclavos» para vindicarse.

Moral de dueños, moral «particular»: los alemanes arrojan bombas desde los aires a mansalva contra la inerme población civil de París, de Dunkerque, de Varsovia, etcétera, contra viejos, mujeres, niños.

Moral de esclavos, moral general y común: los alemanes se quejan de que la población civil de la violada Bélgica se defiende, y excusan con ello las confesadas represalias contra paisanos, mujeres, niños, edificios, obras de arte.

Moral particular, moral nueva: los alemanes declaran «trozo de papel» su compromiso respecto a la neutralidad de Bélgica.

Moral general, moral vieja: los alemanes protestan contra el uso de supuestas balas dum dum, o contra desbordamientos del odio francés en Orchies.

Moral nueva: los germanos imponen a las ciudades contribuciones de guerra absolutamente contrarias a toda convención; se valen de barcos turcos para bombardear, sin previa declaración de guerra de Turquía a Rusia, los puertos rusos del Mar Ne-

gro; «disfrazan» sus cruceros; fusilan en masa las poblaciones...

Moral vieja: hacen cuanto pueden para no ser ellos los que declaren la guerra a Francia, y, por fin, recurren a verdaderas violencias diplomáticas (que recuerdan el famoso telegrama de Ems) para declararla: o hablan de vagos secretos diplomáticos descubiertos en Amberes, para culpar de doblez a la Gran Bretaña.

Moral nueva, en fin, en los orígenes remotos de la guerra: la anexión de Bosnia y Herzegovina, tomadas a esa propia Turquía que ahora se presta a defender a sus expoliadores.—Moral vieja: buscar en el castigo del crimen político de Serajevo un papel de justicieros.

Hay, pues, en la conducta germánica, una duplicidad que le quita toda su fuerza, Alemania debería optar de una vez: o Maquiavelo o Grocio. O los vándalos o las convenciones de Ginebra y la Haya. O Kant o: ¡von lagow!

He aquí expuestas las dos morales en lucha. Se puede tener preferencias por la una; pero siempre a condición de excluir noblemente la otra. Que los adversarios tengan, pues, «la lealtad de la deslealtad». Si no, ¿cómo podrían ser dignos de cruzar el acero, según la ejecutoria misma de la ley de guerra que invocan?

No hay que ver en esta guerra, altamente histórica, una lucha entre dos intelectualidades, sino entre dos sentimientos, o, mejor, entre una compasión y una impiedad; la impiedad sistemática y doctrinal. Es la suprema crisis del concepto de Patria, en su lucha contra el concepto de Libertad.

La libertad se forma de una serie de compensaciones o neutralizaciones de libertades particulares e individuales. La patria, en cambio, no es un concepto de universalidad, sino un concepto de exclusión. La libertad se forma de la convivencia universal. La patria se forma de la convivencia particular, o sea de la no convivencia con los demás. Esa patria puede atentar contra la libertad en dos formas: sustrayéndose a la libertad (pueblos salvajes, bárbaros, despóticos); o usurpando la libertad de los demás (naciones agresoras). Este es el caso de Alemania. El exceso de patriotismo es el peor de los peligros inter-humanos. Todo impulso no contrastado se torna pasión, locura, con una fuerza abandonada a sí propia, todo poder único se vuelve tiranía.

Germania pertenece, estrictamente, al tipo de naciones exportadoras de dominio, exportadoras de «patria». En cambio, la Francia revolucionaria inauguró el tipo de naciones exportadoras de democracia, irradiadoras de libertad; «interventoras», en una palabra.

Cuando no pudo ejercer con la fuerza ese ministerio, lo ejerció con su poderoso magis-

terio espiritual. Austria sobre Servia, Alemania sobre Bélgica, quedarán en la historia como tipos de desbordamiento invasor opuestos a la intervención francesa en favor de Italia, a la intervención norteamericana en favor de Cuba, a la intervención inglesa en favor de Bélgica. El caso de la intervención de Rusia en favor de Servia pertenece a otro tipo étnico: es la intervención a favor de la raza, confluencia de dos corrientes: la patriótica y la libertadora.

Cuando América, la de los destinos futuros, haya emancipado la totalidad de las colonias europeas de su territorio, el lema «América para los americanos» habrá envejecido. La «patria», o la «parte del mundo» habrán perdido su razón de ser: el «recelo». Entonces podrá, al fin, decirse: «El mundo para los hombres»...

Franceses: en la contienda presente correis un alto peligro espiritual: el de que, te-

niendo la suprema razón de vuestra causa en la libertad, por ser causa de todos los hombres y de todas las Bélgicas (las actuales y las «posibles»...), caigáis en una menzura y mezquina defensa patriótica e inscribais en vuestras banderas el lema propio de la causa que os agredió...

GABRIEL ALOMAR

(El Día Gráfico).

OBRA NOVA

LA PARAULA EN EL VENT

per JOSEP CARNER

Preu: 5 pessetes

Dipòsit Lluís Gilí, Claris, 82

Els socialistes i la guerra

La neutralitat d'Espanya en la present conflagració europea està, en tot, fóra de discussió. Però és deplorable que per mantenir-la s'apel·li al silenci, excluint-nos dels problemes europeus, o que's manqui radicalment a l'objectivitat, i sense consideració als fets s'estorcin els homes en sostenir una afirmació o se'ns hi sotmeti del tot i siguin els fets donats sense valorar-los de cap manera. Ara que la gent troba poc emocionant la lluita, que està cansada de les llargues batalles, ara que la guerra ja no és un succés, aquest darrer vici és el capital; i tant com el silenci, significa no intel·ligència de la magnitud i de les ulteriors incidències possibles de la gran guerra, significa el no voler veure com se planten les fites del nou estat social que sortirà de l'actual conflicte, quines són les línies de la futura organització, i voler, al contrari, esperar que, com sempre, se'ns doni feta sense haver-hi col·laborat ni amb la mínima pressió que exerceix l'interès, la curiositat, amb que assistim a un fet tant transcendent.

Estimo un dels episodis més significatius i interessants de la guerra el fracàs de l'internacionalisme pacifista, que havia assolit organitzacions pacifistes, tant formidables com les del socialisme alemany; doncs bé: no conec en la premsa espanyola dues ratlles de comentari ordenat. L'ausència de veus més autorisades me dona l'audacia necessària per comentar-lo.

Hi ha un episodi escamotejat a l'atenció pública per l'esclatar de la guerra i és la mort tràgica de Joan Jaurés, l'aristocràcia

mental del qual, enterbolida, però no del tot apagada per nombroses falles, filles del règime en que sempre visqué i actuà, donava gran valor a la seva noble tasca de resistència a tota solució guerrera dels antagonismes nacionals, per l'aproximació entre les democràcies de França i Alemanya. I sembla com si la mort del representant d'aquesta ideal aspiració, tant benivolgut, per ella, de l'Alemanya burgesa—enemiga jurada, en altre cas, de tot socialisme—l'hagués morta en flor, paralitzant, sense convulsions, sense lluita, una força en homes i en ideologia tant respectable com la del partit socialista.

Interessa en primer terme, una afirmació. Ningú havia previst, ningú havia anunciat aquesta derrota del socialisme que era, malgrat de tot, previsible. Reduint nos a Alemanya, al menys. Una manifestació pacifista, reproduïda amb energia un diumenge a migdia en els Barris de Berlín, Nord i Nord-oest, de la qual no parlaren els diaris, fou tota la resistència del socialisme. Jo recordo haver sentit a dir a un científic—quí, convençut, o potser per interès, servia de la càtedra estant els fins de l'Estat prussià, amb veritable perícia i gran homogeneïtat i continuïtat d'esperit d'altra banda—que gràntant en el cor del més roig dels «sozialdemokraten» s'hi trobava l'àliga de Prússia. Alguna cosa hi ha de cert, però no és prou aquest fet per explicar el plegar-se com un castell de cartes de tota la carcassa d'un gran partit, que's fonamenta en el descontent i la injustícia de una organització so-

cial, precisament en l'hora que aquest descontent anava a fer-se sentir en tota la nació i que les punxes d'aquesta organització entrarien en l'ànima i en la carn de tots els estaments. Hi havia d'haver raons, i en el meu concepte, dues, tant relligades, que és difícil separar-les, són les capitals d'aquest fracàs.

La dominant és l'estat de crisi latent, el divorci en que la democràcia social de l'Imperi vivia de tretze anys ençà de des la discussió de Vollmars (1891), respecte a tàctica del partit, fins a la formal condemna del revisionisme en el Congrés de Dresden (1903), i la continuació de la lluita enfora de les organitzacions del partit dintre els sindicats professionals. Durant anys s'havia creat una forta organització que caigué fàcilment en defectes de doctrinarisme. Tot lo existent, fou judicat damnable. Les qüestions de política exterior, simplemet apartades com a cosa artificial i destinada a desaparèixer amb la catàstrofe de la societat burgesa. Així, en 1891, la Tríplix Aliança fou defensada per Vollmars com una eficaç garantia de la pau, a la que no podia mostrar-se agè un partit que tot i essent internacional tenia deures nacionals.

L'ortodoxia marxista respongué que la societat burgesa se destruïa ella sola rapidíssimament i que tota col·laboració seria apuntalar-la. I així fou votat pel congrés anyal, ofegant la crítica; la qüestió del presupost i el vot dels socialistes en anys següents acusa el mateix divorci entre l'esperit i la forma, més fonament senyalat, encara, quan Bernstein destruï algunes afirmacions de Marx, sostenint que la burgesia era, no solament en l'ordre econòmic, sinó en el moral encara, bon xic capaç de salut i resistència, en virtut de lo qual era precis deixar d'afectar ser una força política sense interessos actuals, i obertament iniciar una tasca de col·laboració, de reformes, d'intervenció.

Malgrat de les violències de discussió a que s'arribà, malgrat dels cismes de fet entre les diverses organitzacions, malgrat de la divergència entre els sindicats i els organismes oficials del partit, restà en peu l'unitat de la democràcia social, acàs salvada per la reacció liberal en les eleccions del príncep Bülow en 1907. Com en tot període de retrocés s'atengué més a la concentració que a la depuració de forces, i quan després del gran èxit electoral de 1912 s'hauria pogut aclarir la situació, abans d'això la guerra ha vingut, essent estèrils per aturar-la els dos elements en lluita: el revisionisme que informa la mentalitat del partit, i el marxisme que'l dirigeix, i ni per la via revolucionària dels marxistes, ni per l'influència que 110 diputats haurien permès a tot partit exercir si a temps hagués entrat pel camí de l'oportunisme intervencionista, pogué fer rès la democràcia alemanya en pro de la pau.

No és el socialisme, doncs, el fracassat; és una forma que l'organització política havia prè, el que fracassa; és un camí que'ls dirigents del socialisme havien iniciat el que cal desfer. La resurrecció de Jean Jaurès, que l'Ors ens donava per programa, vindrà segurament.

I, acàs, abans que no es pensa. De la crisi, Alemanya en sortirà transformada per ella sola si triomfa, o per agena imposició si és vençuda. Alemanya haurà d'organitzar en altra forma son poder. A l'endemà d'una guerra desgraciada acostuma a pendre la política difícils camins d'economia i repressió. A l'endema d'un triomf, la fàcil via de la llibertat. La tercera república i la florida del liberalisme prussià després dels èxits del 66 i del 71, són els fets més típics i recents. En un i altre cas, com a element defensiu o com a força de govern, tindrà el revisionisme lloc per obrar, i no altra cosa signifiquen els mots de Frank, el diputat socialista mort recentment, que jo no puc citar més que per referencia de segona mà i no massa ben controlada, de que lo capital en l'actual guerra, lo que'l duïa a la lluita en la frontera, era el desig de complir tots els deures envers l'Estat, a fi de poder després intervenir eficaçment en la nova ordinació de l'Estat prussià.

Es cert que avui hi ha ministres socialistes

a Bèlgica i a França, i voluntaris socialiste a les fronteres alemanyes, però aquest règim provisional que s'aproxima a l'ideal de Estat socialista més que'l de cap altre Estat, amb ses regulacions, en interès de la comunitat, de la lliure circulació, amb sa contingència del dret de propietat, és cosa passatgera, i és en lo altre, en el socialisme aparentment fracassat que cal confiar, per somriure excèpticament, quan els nostres apassionats de la democràcia i la llibertat profetisen l'imperi dels «Junker», la cega tirania militar, la mort de tot esperit de crítica, la militarització de tot el món, com a conseqüències del triomf de les armes alemanyes.

I referint-nos al socialisme espanyol, que és, en opinió de Kautsky, el més pur partit marxista de la terra, tot i mancant a Espanya els suposats capitalistes que Marx mateix judicava indispensables, la seva ortodoxia revolucionària, no podrà ésser l'indici de que és encara un començament, una iniciació respectable si's vol, necessària si's vol, però encara ineficaç? No seria aquesta mitat la prova, que en socialisme també portem uns 30 anys de retràs en relació amb Europa?

R.

(La Veu de Catalunya)

Aclarint la situació

Aquest vespre surten cap a Madrid les Comissions de la Diputació Provincial, de l'Ajuntament d'aquesta ciutat i de les principals Corporacions econòmiques que han vingut demanant una llei que permeti l'establiment de zones neutrals, per plantejar rodonament al president del Consell de ministres la qüestió de si el Govern vol o no vol que sigui un fet aquesta aspiració de Catalunya.

Al punt a que han arribat les coses, és precis que Barcelona i Catalunya no's considerin ja més pagades simplement amb bones paraules, sense que la demanda arribi a una solució. Els representants de les diferents minories parlamentàries catalanes, per encàrrec de la Comissió gestora de l'establiment d'una zona neutral a Barceloma, rebut en una reunió que tingué lloc a primers de més a Casa de la Ciutat, han redactat un projecte de llei, d'un caràcter tant general com pugui exigir el més zelós del perill dels exclusivismes, per que pugui permetre a totes les ciutats que ofereixin les suficients garanties la creació de zones neutrals, on desenrotllar lliurement el comerç i les indústries d'exportació. La representació parlamentària en pès de Catalunya, sense la discrepància de cap grup polític,

ha acordat després fer seva aquella aspiració, i unir-se per realitzar-la abans que es tanquin les Corts a fi d'any. Darrerament, per que'l Govern no pogués excusar-se amb l'oposició de cap de les grans forces polítiques organitzades a Espanya, els parlamentaris catalans han demanat son concurs als caps de les diferents minories del Congrés, obtenint també de tots ells la promesa formal de no posar cap obstacle a la llei esmentada.

En aquesta situació, pot saber-se per que'l Govern del senyor Dato no té presentat encara el projecte de llei que té de resoldre demà, el problema de la producció exportadora, i quasi desseguida el de donar feina an aquells elements obrers, als que l'actual crisi mundial ha posat i tindria en altre cas, durant més temps, en la impossibilitat de trobar ocupació?

El Govern vé passant el temps amb promeses i bones paraules, aparentant la més bona voluntat, però sense demostrar-la amb actes, que és la única manera pràctica, que's pugui creure en l'acció d'un Govern. No's tracta que aquest simpatisi o no amb l'idea: no'n treuria rès Catalunya de que'l partit conservador incorporés al seu programa la aspiració de les zones neutrals.

Ni amb incorporacions semblants, ni amb la major suma de simpaties per Catalunya es construirà una fàbrica més, ni s'exportarà una tonelada de gènere produït a Catalunya. Si el govern vol complaure a la opinió catalana no té que fer més que presentar immediatament el projecte de llei, o fer-lo discutir i aprovar abans que quedi acabada la discussió dels presuposts: que si pot fer tirar endavant la discussió i l'aprovació de aquells projectes que a ell directament l'interessin, medís té també, sobrats, per aconseguir-ho, quan se tracta d'un projecte que interessa la comarca més productora i més contribuïent de totes les que componen l'Estat espanyol.

La opinió catalana, que no vol fer certes distincions subtils, ha començat a formar un concepte, que solament el Govern pot destruir, si és equivocat. Aquella invitació feta pel Govern, en una nota oficiosa, per que tots els adversaris de les zones neutrals, manifestin la seva opinió en contra de l'aspiració catalana, cas únic a Espanya, ni en cap país, ha produït en tota la gent reflexiva de Catalunya, un efecte desastrós. En và s'és dit que'l Govern no invitava solament als enemics del projecte, sinó a tots, als favorables i als contraris, perquè això no ha pogut convèncer a ningú, manifestada com estava ja l'opinió per la petició unànim de tota la vitalitat política i econòmica de Catalunya, i perquè és absurde esperar una oposició de bona fe a un projecte de llei, abans de conèixer-se exactament els termes en que una reforma es condiciona. La opinió aquí sentí, tant com cregué, que l'actual Govern no pensa ni vol complaure els patrocinadors de les zones neutrals, perquè no té el valor d'una denegació valenta, buscant allargaments, per medis d'informacions, de contradiccions contraries d'elements de que facilment pot disposar.

Això és el que va a aclarir resoltament la important Comissió que aquest vespre surt cap a Madrid, acompanyada en esperit per tota l'opinió conscient de Catalunya. Si aquesta s'equivoca en les seves suspicacions, el Govern té a la seva mà el medi de demostrar l'error dels escèptics. Però si aquelles suspicacions són justes, no's faci la il·lusió el Govern actual d'enganyar-la, ni amb promeses, ni amb allargaments, ni sisquera amb la simple presentació del projecte de llei. Tothom sab que aquest és el moment just per a l'èxit de la reforma; l'instant precís en que pot donar el màxim de bons resultats. Tothom sab, per altra part, que un cop hagi conseguit el Govern l'aprovació dels presuposts, les Corts seran tancaades, potser per no tornar a reunir-se mai més els diputats actuals; i amb tota seguretat, per no funcionar durant mesos i mesos, ja que entre els molts absurdes que en el Madrid polític se donen com articles de fe, hi ha el de que, perquè als camps de Flandes i en les planures de Polònia hi ha grans

batalles, el Parlament espanyol no pot funcionar i les moltes reformes que necessiten indispensablement ser fetes per medi de lleis, han de quedar per fer...

Sigui com vulgui, tot aplaçament de una reforma semblant serà una denegació. Per

això la opinió catalana té dret a aclarir-ho. I per això van a Madrid els seus representants.

LLUIS DURÁN I VENTOSA

(La Veu de Catalunya)

Avui callaré vostre nom

A l'amic insigne que fa les noces d'argent

El vostre nom, que s'ona en mon esperit, en l'esperit de tots, com el diví senyal del misteri i la música de la parla catalana; el vostre nom que, temps a venir, serà escrit purament en el cel—amb estrelles.

El vostre nom que, lletra a lletra, diem devegades com un conort de tanta altra menuda, com una fermaça de tanta glòria, com un lema o com un conjur.

Avui el callaré. Avui callaré el vostre nom.

Perquè avui no és pas hora de sonar címbals aparatosos, d'atalaiar llunyanes perspectives, d'entregar-vos a la vertigine de l'immortalitat. Avui hi ha a casa vostra roses de Novembre escampades, una secreta festa d'amor, unes noces d'argent; i la amor és simple i amagadissa.

L'imminència de la mort fa la joia aguda. La més bella corona pels nuvis renaixents, és una corona de fulles enrossides, melangiosament, divinament daurades.

L'amor se'n astora, de l'immortalitat. L'amor és una esgarripança de dues vides, que les acosta, i les penetra—i les amaga de tothom.

Avui si jo fós un déu, us envoltaria d'una boira opaca—opaca amb fines llusors, com un òpal.

I en senyal que ho faria, alçaré el meu braç com en un comiat, i giraré la testa; i jo que el dic cada dia, devotament, avui callaré vostre nom.

JOSEP CARNER

(La Veu de Catalunya).

Informació

Per la Zona Neutral

El Foment del Treball Nacional ha elevat al president del Consell de ministres la següent exposició:

«Excm. senyor: Fa catorze anys que va proposar el Foment del Treball Nacional al Govern de S. M. la creació d'una Zona neutral a Barcelona, sense perjudici d'estendre la mateixa concessió a tots aquells ports d'Espanya que les Corts jutgessin pertinents. Acabàvem de perdre els mercats colonials amb els quals havíem arribat a establir un intercanvi per valor d'uns 400,000,000, i el colp era massa brusc i dur per creuar-nos de braços i condemnar nos a una estòica resignació. Per fer front al poc falaguer pervenir que se'ns presentava, el Foment es fixà en que Italia, que també havia estat a prova de grans crisis, degué una bona part de sa elevació econòmica al port de Gènova, i que'ls extraordinaris vols d'Hamburg y Bremen havien contribuït eficaçment al meravellós aixecament econòmic, de l'imperi germànic, i que la vida d'aquests ports s'havia desenrotllat rapidament així que s'instal·laren en ells les

zones neutrals. Així ho vàrem exposar en les sol·licituts que tinguérem l'honor d'elevat al Govern, així com en varis follets que anàvem publicant. No hi ha dubte, Excm. Sr., que també ha contribuït al desenrotllament d'Austria Hongria la creació de zones neutrals a Trieste i Fiume, i que aquestes instal·lacions són sobre tot necessaries en els països de règim proteccionista, ja que vénen a ser una compensació de les úniques ventatges que podria reportar el règim d'Anglaterra, de Bèlgica i d'Holanda.

La proposta del Foment trobà molt favorable acollida en el Govern d'allavors, el qual donà tota mena de facilitats per a una solució immediata, confiant-se a l'Enginyer del Port de Barcelona el projecte de sa implantació, que fou redactat amb tots els detalls y elevat a la superioritat. Des d'allavors ençà, tota Catalunya, i principalment aquesta provincia, ha posat les seves esperances en el plantejament d'una zona neutral. De manera, que regna aquí innegable unanimitat a favor del seu establiment, constituint una contrarietat, sobre tota ponderació molesta, per als fabricants d'aquest país, les resistencies oposades a sa realitza-

ció. Es, doncs, de tot punt inexacte que hi hagi a Barcelona cap força política, social o econòmica que posi cap escrúpol a dita concessió. Pel contrari, és manifest l'entusiasme en totes les Corporacions cada vegada, i han estat moltes, que s'han renovat les gestions a fi d'obtenir-la.

Amb 130 ports petits sols es logra avui que no hi hagi cap port de veritat. Amb aquesta dispersió no s'atraurà jamai la marina mercant condemnada a una odissea costosíssima de port en port buscant pics de càrrega, lo qual, ademés de la perllongació dels viatges i de les molesties consegüents, encareix els nòlits i impossibilita un intercanvi regular i d'alguna consideració. Si Espanya ha de ser quelcom mercantilment, necessita un Gènova com Italia; un Hamburg com Alemanya; un Trieste com Austria; un Anvers com Bèlgica; un Copenhague com Dinamarca: i donat que aquí no podem establir franquícies com a Liverpool i Londres, ni sisquera les facilitats del dipòsits com a Marsella, l'Havre, París i diversos altres ports de França, ens queda el recurs de una zona neutral amb totes les garanties de seguretat, perquè, sense aquesta condició, no hi ha medi de crear un empori de mercaderies, on els barcos trobin càrrega i descàrrega abundants.

Per altre costat, si és veritable i sincera l'aspiració que hi ha aquí i en l'Amèrica hispano-llatina a un intercanvi cada vegada major, tenint compte que no's poden celebrar convenis comercials de reciprocitat per ser els Aranzels la base del règim fiscal de aquells països, i donat que la semblança d'alguns productes suscita aquí resistencies incultables, lo menys que's pot fer, és lo que'ls americans demanen, sobre tot en les actuals circumstancies, i lo que aquí tots desitgem amb les més vehements ansies, i és que poden trobar en els ports d'Espanya facilitat per dipositar les seves mercaderies que tenen avui tancats els grans ports d'Europa aon les expenien».

Arxius. Any II, fascicle I i II, cada un. 4

Flora de Catalunya, per J. CADEVALL i J. SALLEN. Fascicle I. 5
Fascicle II. 5

Treballs de la Societat de Biologia, publicats sota la direcció de A. PRUNYER, Volum I. 1913. 10

Malacologia de Catalunya, per ARTUR BOFILL POCH i DE J. CHÍA. *En preparació.*

Publicacions de l'Institut de Ciències

(PALAU DE LA DIPUTACIÓ)

PTES.

Arxius. Any I, fascicles I, II i III
cada un. 4

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.
Auques i Ventalls	5 pessetes
La paraula en el vent	5 »

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a la nostra Administració.

— Camiseria
i Corbateria

— Boqueria-32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT —
en CAMISES a MIDA
GRAN BARATURA
— de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
 de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i **no fonts de origen**.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS-18-ent.º**

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS

EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7

Magatzems Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
 Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
 Carretera de Ribas, 279
 (SAGRERA)
 Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
 (PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per omnibus camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaris.

Per transports de 1 1/2, i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de naufragis i auxiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
SE'N PERDI UN SOL RAIG
FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
 Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
 Mataró—Biada, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
 —Corts Catalanes, 401—
 Barcelona